

Horváth Andrea
Horváth Levente Attila

TÖRTÉNELEM

*A kora újkortól a polgári átalakulásig
munkafüzet*

6

Mozaik Kiadó – Szeged, 2013

3. Magyarország Zsigmond király idején

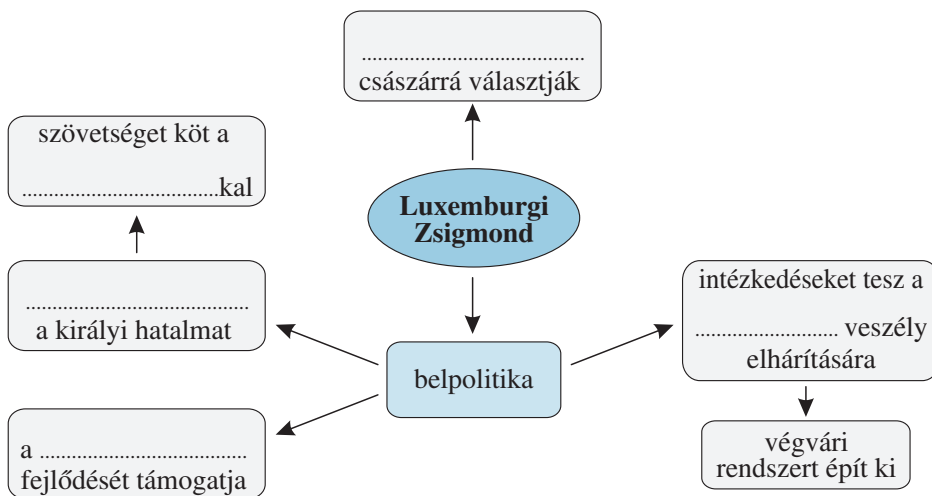
1. Jelöld az időszalagon a következő eseményeket: a) Zsigmond magyar királlyá koronázása; b) az Aranybulla megújítása; c) a visegrádi királytalálkozó!

Kr. u. 1300

Kr. u. 1500

2. Egészítsd ki a gondolattérképet!

3. Hasonlítsd össze a szabad királyi városokat a mezővárosokkal! Jelöld x-szel, melyik állítás melyik várostípusra igaz! (Van olyan, amelyik mindkettőre!)

	szabad királyi város	mezőváros
Fallal vették körül.		
A királytól függttek.		
Földesúr fennhatósága alá tartoztak.		
Lakói közül sok idegen származású.		
Csak néhányat találunk belőlük.		
Számuk nagy volt.		
Lakói jogi helyzetük szerint jobbágyok.		

4. A törökverő Hunyadi János

1. Egészítsd ki a Hunyadi fontosabb hadjáratait, csatáit összefoglaló táblázatot! Írd be a térkép-vázlat megfelelő betűjelét is!

esemény	betűjel	időpont	eredmény
téli hadjárat		1443–1444	győzelem
Várna			
Rigómező		1448	
Nándorfehérvár			

2. A társadalmi rétegek közül

melyiket nem soroljuk a rendek közé? Karikázd be!

nemesség; papság;

polgárság; jobbágyság

3. Állítsd időrendbe királyainkat! Írd a nevük alá, hogy melyik uralkodóházhoz tartoztak (Anjou, Habsburg, Jagelló, Luxemburg)!

Albert;   I. Károly;   I. Lajos;   Zsigmond;   I. Ulászló

.....; .....; .....; .....; .....

4. Egy 6. osztályos tanuló dolgozatából idézünk. Húzd alá a téves megállapításokat!

Hunyadi János 1456-ban Bizánc felszabadítására indult. A nádor elrendelte, hogy kongassák meg a harangokat, és imádkozanak a keresztények győzelméért. A felmenttő sereg fényes diadalt aratott, de ezután meghalt Hunyadi, aki korábban az ország kirája volt.

A tartalmi tévedések javítása:

1. ....;

2. ....;

3. ....

A helyesírási hibák javítása:

1. ....;   2. ....;   3. ....

13. A spanyol világbirodalom és Németalföld

1. Írd a felsorolt országok elé a térkép
 képvázlat megfelelő betűjelét!

..... Spanyolország;

..... Németalföld

2. Minek köszönhette Spanyolország
 világhatalommá válását? Mi okozta hanyatlását? Írd a táblázatba a megállapítások mögött lévő betűjeleket!

- Kedvező volt az ország földrajzi fekvése. (Y)
- Vereséget szenvedtek a tengeren az angoloktól és a hollandoktól. (Á)
- Amerika felfedezése után a földrés jelentős részét gyarmatosították. (L)
- A kereskedelem és az ipar fejlődése elmaradt. (K)
- Egy királyi házasságkötéssel létrejött az egységes Spanyolország. (O)
- A hadsereg fenntartása óriási összegeket emésztett fel. (V)
- Nagy mennyiségű nemesfém érkezett az országba. (R)

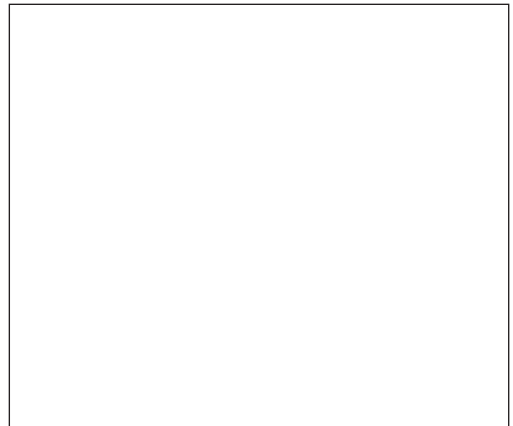

a felemelkedést elősegítő tényezők	a hanyatlás okai

A beírt betűket visszafelé olvasva egy uralkodó nevét kapod. Ki ő? .....

3. Döntsd el a következő, Hollandiáról szóló állításokról, hogy igazak vagy hamisak! Írd eléjük a megfelelő betűjelet (I vagy H)!

- ..... A tengertől hódítottak el földeket.
- ..... A hollandok elfoglalták a spanyol gyarmatok jelentős részét.
- ..... Fejlett mezőgazdaság alakult ki.
- ..... A világkereskedelem egy időre a hollandok kezébe került.
- ..... A holland ipar fejletlen maradt.
- ..... Jelentős volt a halászat.

4. Készíts egy Hollandiát jelképező rajzot!

14. A tengerek királynője, Anglia

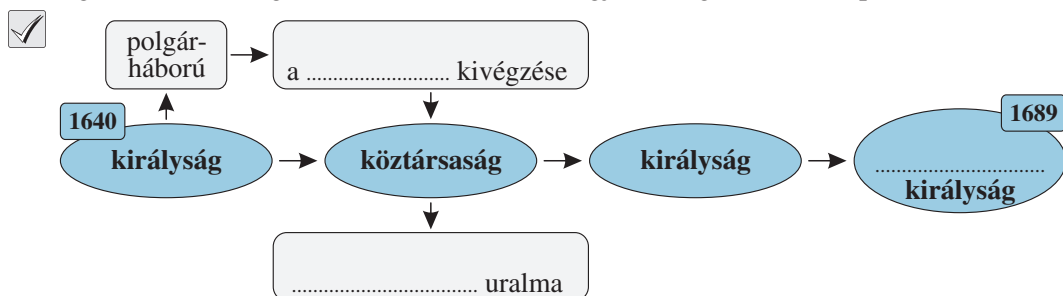
1. Egészítsd ki a szöveget!

A 16. század elején Anglia gazdasága fejlődésnek indult. A mezőgazdaság .....
átalakulását az jelezte, hogy a földesurak egy része áttért a jövedelmező juhtenyésztésre.
Megnőtt ugyanis a ..... iránti kereslet. A kedvező ..... fekvésnek
köszönhetően az angolok bekapcsolódtak a világkereskedelembé. Anglia .....
nagyhatalommá vált, létrejöttek első gyarmatai .....-ban.

2. Miért tört ki forradalom Angliában? Karikázd be a helyesnek tartott okok betűjelét!

- a) A királyok a parlament nélkül akartak kormányozni.
b) A királyok a parlament nélkül is kivethettek adót.
c) A királyok szembe fordultak a reformáció új irányzatainak híveivel.
d) Létrejöttek az első angol gyarmatok Amerikában.

3. Egészítsd ki az angol forradalom menetét megjelenítő gondolatábrát!

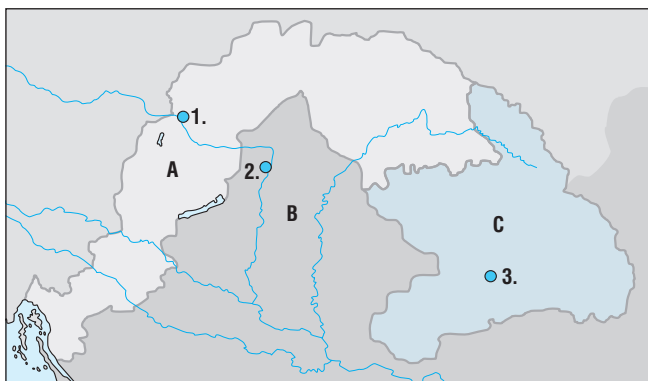

4. A tankönyv 57.1. ábrája alapján válaszolj az alábbi kérdésekre!

- a) A király kezében van-e minden hatalom? .....
- b) Ki hozza a törvényeket? .....
- c) Ki ellenőrzi a kormány intézkedéseit? .....
- d) Ki áll a kormány élén? .....
- e) Mi a kormány feladata? .....
- .....
- f) Kinek felelős a kormány? .....
- g) Kitől függenek a bíróságok? .....

21. Királyság és fejedelemség

1. Írd a három részre szakadt ország részeihez a térkép-vázlat megfelelő betűjét! Nevezd meg az egyes részek központjait, és írd be az azokat jelölő számokat!

a) török hódoltság .....

központja:

.....;

b) Királyi Magyarország .....

központja: .....

c) Erdélyi Fejedelemség .....

központja: .....

2. Karikázd be a következő felsorolásból annak a betűjelét, amivel a magyarok járultak hozzá a végvári rendszer kiépítéséhez és fenntartásához!

a) a várépítéshez szükséges anyagok;

c) a katonák zsoldja;

b) a várépítéshez szükséges fuvar;

d) az államnak fizetett adók

3. Egészítsd ki a szöveget!

Buda eleste után a szultán .....t engedte át II. János számára. II. János később lemondott a királyi címről, és Erdély ..... lett. Az Erdélyi ..... belügyeit teljesen önállóan intézte. Uralkodót a rendi ..... választotta meg. Az állam függött a törököktől: évente ..... kellett fizetni, a ..... pedig a szultán erősítette meg.

4. Az alábbiak közül melyek mélyítették el a Habsburg-udvar és a magyar rendek közötti ellentétet? Karikázd be a betűjelüket!

a) az elhúzódó háború okozta károk, az idegen zsoldosok pusztításai;

b) az ártatlan magyar főurak ellen indított felségsértési perek;

c) a Habsburg-kormányzat és az oszmánok között létrejött béke;

d) a rendi kiváltságok sorozatos megsértése;

e) vallási ellentét a katolikus bécsi udvar és a magyar protestánsok között;

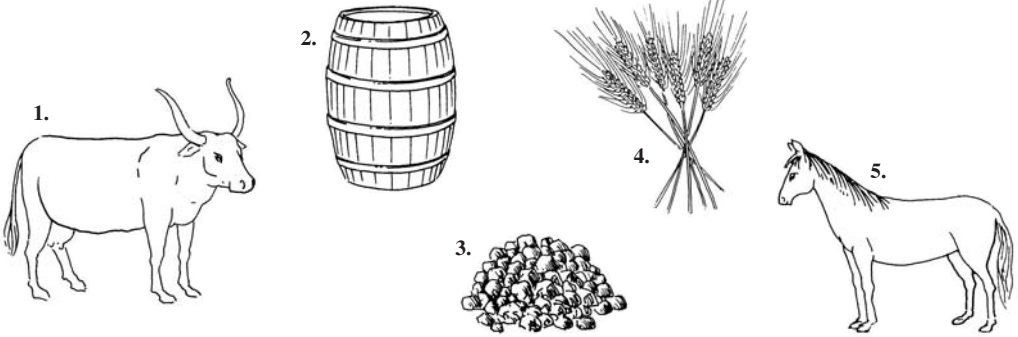
f) Bocskai erdélyi fejedelemmé választása

22. Ami összetartotta a három részre szakadt országot

1. A rajzok a kora újkori Magyarország legfontosabb kereskedelmi árucikkeit ábrázolják!

Írd le a nevüket! Karikázd be azoknak a számát, amelyek kiviteli cikkek is voltak!

1. ....; 3. ....; 5. ....

2. ....; 4. ....;

Magyarország kivitele vagy behozatala volt-e a nagyobb? .....

2. Kösd össze a személyneveket a hozzájuk tartozó eseményekkel!

Károli Gáspár •

János Zsigmond •

Pázmány Péter •

• Ő alapította a nagyszombati egyetemet.

• Ő fordította le először magyar nyelvre a Bibliát.

• Uralkodása idején iktatták törvénybe Erdélyben a szabad vallásgyakorlatot.

3. Írd a felsorolt helynevek elé

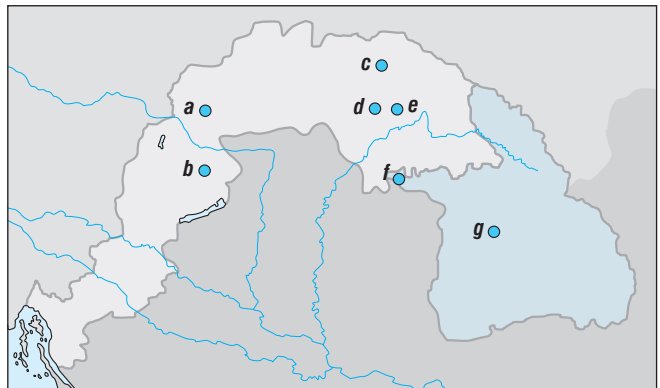
a térképészlet megfelelő betűjelét! Karikázd be azokat a helyeket, ahol főiskola vagy egyetem működött!

..... Nagyszombat;

..... Vizsoly;

..... Sárospatak;

..... Debrecen

Az egyik helynevet nem kellett bekarikáznod. Ez miről nevezetes?

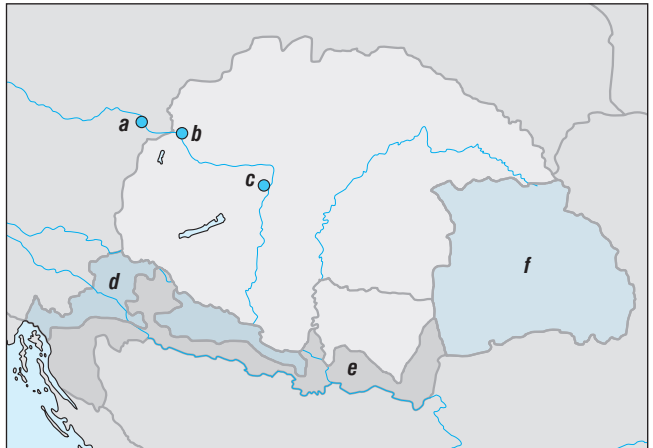
.....:

27. Magyarország a Habsburg Birodalomban

1. Írd a megfelelő betűjelet az alábbi helynevekhez! (Segít a tankönyv térképábrázolása.)

- ..... Horvátország;
 ..... Erdély;
 ..... katonai határőrvidék;
 ..... Bécs;
 ..... Pozsony;
 ..... Buda

2. Melyik állítás igaz a Pragmatica Sanctióval kapcsolatosan? Karikázd be a betűjelét!

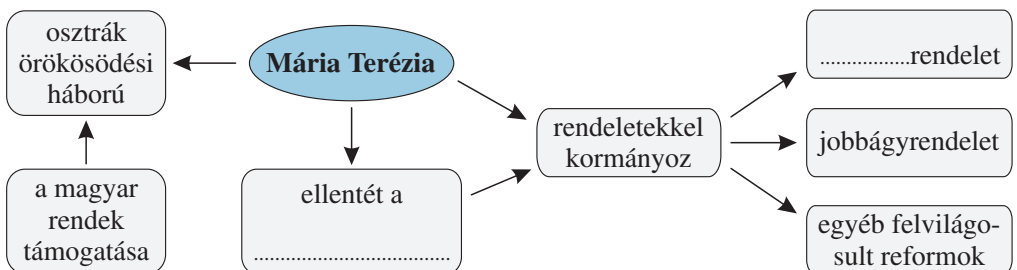
- a) A magyar országgyűlés is elfogadta.
 b) Kimondta, hogy Magyarország uralkodója ezután mindig csak nő lehet.
 c) Szabályozták benne a jobbágyság földesúri terheit.
 d) E rendelkezés értelmében a Habsburg-család nőtagja is örökölhette a magyar trónt.

3. Mária Terézia korában élő kereskedő vagy. A tankönyvi ábra és ismereteid alapján válaszolj arra, hogy a vámrendelet kiadása után megéri-e neked a megnevezett árut a megjelölt helyre vinni, és ott eladni! Igennel vagy nemmel válaszolj (I vagy N)!

- ..... Élőállatot kivinni Magyarországról az örökös tartományokba.
 ..... Magyarországról bort kiszállítani Lengyelországba.
 ..... Az örökös tartományokból iparcikket behozni, majd Magyarországon eladni.
 ..... Iparcikket eladásra kivinni Magyarországról az örökös tartományokba.

4. Egészítsd ki a Mária Terézia uralkodásáról készült gondolattérképet!

5. Mi volt az oka Mária Terézia jobbágyrendelete kiadásának? Karikázd be a betűjelét!

- a) A földesurakat védeni kellett az államtól.
- b) A jobbágyok földesúri terheit szabályozni kellett, hogy tudják fizetni az állami adókat.
- c) A rendelet szabályozta a jobbágytelkek nagyságát és az ehhez tartozó terheket.

6. Az alábbiak közül melyek voltak Mária Teréziának azon – a felvilágosodás szellemében hozott – intézkedései, amelyekkel alattvalói helyzetén akart javítani? Karikázd be a betűjelüket!

- a) az alsó szintű oktatás kötelezővé tétele;
- b) diplomás orvosok és bábaasszonyok alkalmazásának kötelezővé tétele;
- c) vámrendelet

7. Kösd össze II. József felsorolt rendeleteit a megfelelő tartalommal! (Egy tartalomnak nem lesz párja!)

- türelmi rendelet •
- jobbágyrendelet •
- nyelvrendelet •

- az államnyelv a német
- a vallásszabadság növelése
- szabad költözködés joga
- a szerzetesrendek feloszlatása

8. Egy 7. osztályos tanuló dolgozatából idézünk, amelyet a 18. századi Magyarországról írt. Húzd alá a téves megállapításokat, majd javítsd ki őket! (Összesen négy ilyen találsz.) Öt helyesírási hibát is elrejtettünk, ezeket is keresd meg, és javítsd ki!

A 18. században Magyarország a Habsburg Birodalom része volt, annak örökös tartománya lett. A Pragmatica Sanctio következtében Mária Terézia került a trónra, aki rendeletekkel kormányzott. Vámrendeletével elősegítette a magyar ipar fejlődését. A fia, II. József követte anyja példáját, ő is rendeleteket adott ki. Mindketten foglalkoztak a jobbágyok helyzetével. Türelmi rendeletével II. József a protestánsokat és a görögkeletieket türelemre intette. Nyelvrendeletében a magyar helyett a németet tette államnyelvé. A „kalapos király” uralkodása végén a türelmi és jobbágyrendelet kivételével minden intézkedését visszavonta.

1. ....;
2. ....;
3. ....;
4. ....;

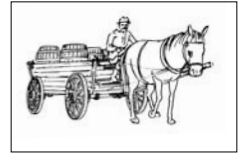
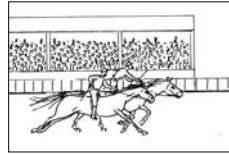
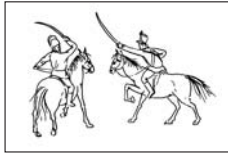
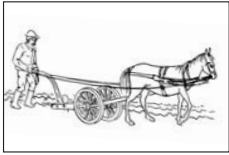
A helyesírási hibák javítása: 1. ....; 2. ....;
3. ....; 4. ....; 5. ....

35. Széchenyi István, a reformok első megfogalmazója

1. A felsoroltak közül kettő nem Széchenyi István gróf nevéhez fűződik. Keresd meg, melyek ezek, és karikázd be a betűjelüket!

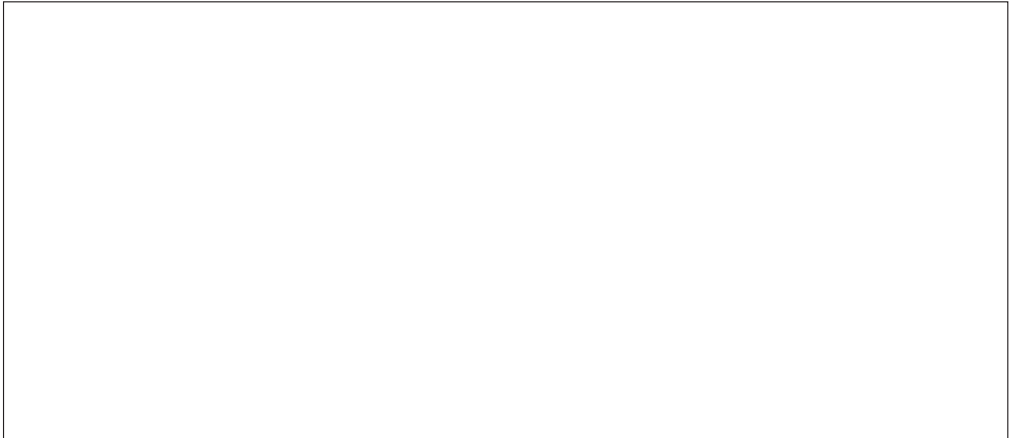
- a) a Lánchíd építése; f) a folyamszabályozások terve;
 b) a Nemzeti Múzeum megalapítása; g) az óbudai hajógyár létrehozása;
 c) a gőzhajózás megindítása; h) a lóversenyzés meghonosítása;
 d) kaszinók alapítása; i) a Georgikon megalapítása
 e) a Magyar Tudományos Akadémia létrehozása;

2. A rajzokon láthatod, hogy mire használták a lovakat a reformkorban. Nevezd meg ezeket!

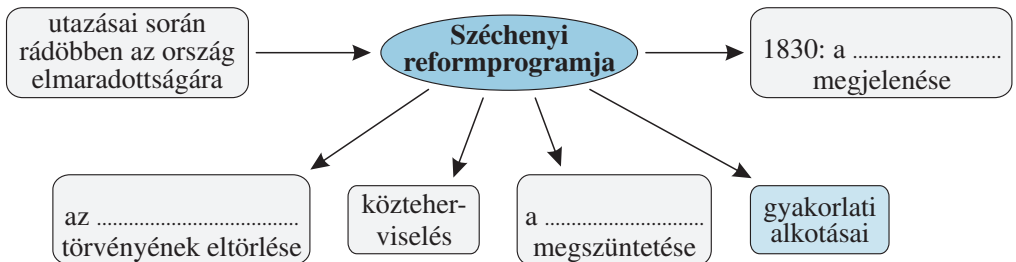

.....

3. Készíts rajzot Széchenyi egyik gyakorlati alkotásáról!

4. Egészítsd ki a Széchenyi reformelképzeléseiről készült gondolatterképet!

36. Kossuth Lajos, a nemes pályatárs

1. Pótold a szöveg hiányzó részeit!

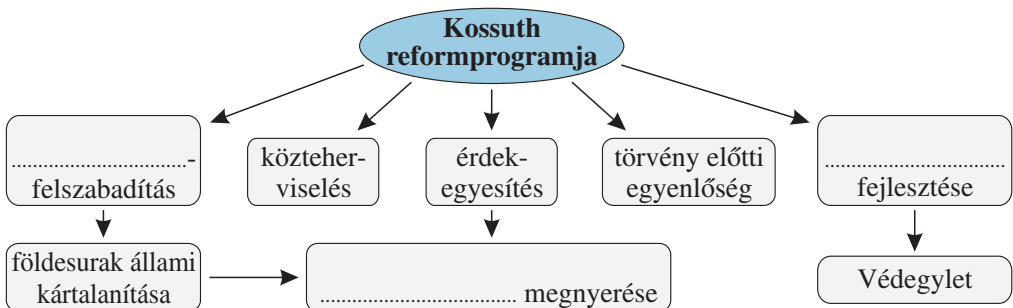
Kossuth Lajos 1802-ben született a Zemplén megyei .....on. Elszegényedett .....i családból származott. .... diplomát szerzett, ügyvédként dolgozott. Bekapcsolódott a vármegye közéletébe, majd hamarosan tudósításokat írt az ....., később pedig a vármegyei közéletéről. Ezek voltak az Országgyűlési, illetve a ..... Tudósítások. Ez utóbbit azonban a bécsi udvar ....., és Kossuthot ..... zárták.

2. A következő táblázat Kossuth és Széchenyi reformelképzeléseinek összehasonlítását tartalmazza. Töltsd ki a hiányzó részeit!

	Széchenyi István	Kossuth Lajos
programjának kifejtése	..... és más művek	..... Hírlap
a jobbágykérdés	a ..... eltörlése	jobbágyfelszabadítás
a nemesek adózása	közteherviselés	.....
a reformok vezető ereje	.....	vármegyei nemesség
viszony az udvarhoz	célja a bécsi kormányzat támogatásának elnyerése	nagyobb ..... Magyarország számára
a fejlesztendő gazdasági terület	a mezőgazdaság, az ipar és a	.....

3. Egészítsd ki a Kossuth Lajos reformkori elképzeléseiről készült gondolattérképet!

TARTALOM

Év eleji ismétlés	3	22. Ami összetartotta a három részre szakadt országot	35
A VIRÁGZÓ ÉS A HANYATLÓ KÖZÉPKOR MAGYARORSZÁGON		23. Erdély a 17. században	36
1. A háromszor koronázott király	6	24. Habsburg- és törökellenes küzdelmek ...	37
2. Nagy Lajos, a lovagkirály	7	25. A török kiűzése	38
3. Magyarország Zsigmond király idején ...	8	26. A Rákóczi-szabadságharc	40
4. A törökverő Hunyadi János	9	27. Magyarország a Habsburg Birodalomban	42
5. Mátyás uralkodása	10	28. Magyarország társadalma és gazdasága a 18. században	44
6. Mátyás király udvarában	11	Összefoglalás	46
7. Parasztháború és a mohácsi vész	12	A POLGÁRI ÁTALAKULÁS KORA	
8. Az ország három részre szakad	13	29. A nagy francia forradalom	51
Összefoglalás	14	30. Napóleon, Európa ura	52
AZ ÚJKOR KEZDETÉN		31. Az ipari forradalom	53
9. A nagy földrajzi felfedezések	18	32. Az ipari forradalom társadalmi következményei	55
10. Amerika őslakói: az indiánok	19	33. A forradalmak kora	56
11. A világgazdaság kialakulása	20	Összefoglalás	57
12. A vallás megújulása	21	REFORMKOR, FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC	
13. A spanyol világbirodalom és Németalföld	22	34. A reformkor	60
14. A tengerek királynője, Anglia	23	35. Széchenyi István, a reformok első megfogalmazója	62
15. A „napkirályok” százada	24	36. Kossuth Lajos, a nemes pályatárs	63
16. A „fény százada”	25	37. A változó társadalom és életmód	64
17. Az észak-amerikai függetlenségi háború	26	38. Magyarország az átalakulás kapujában ...	65
18. Élet a kora újkorban	27	39. Az áprilisi törvények és a Batthyány-kormány működése	66
Összefoglalás	28	40. Önvédelmi háború és szabadságharc	68
MAGYARORSZÁG AZ ÚJKOR KEZDETÉN		41. Vereség és megtorlás	70
19. A várháborúk kora	32	Összefoglalás	71
20. Élet a hódoltság területén	33		
21. Királyság és fejedelemség	34		